Nagyvárad, 1901. VII. évfolyam. 219. szám Csütörtök, szeptember 26.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre — — — 16 kor.
Negyedévre — — — 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre — — — 20 kor.
Negyedévre — — — 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre — — — 24 kor.
Negyedévre — — — 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVARAD, szept. 25.

Agráriusok és merkantilisták.

(K. Ö.) Választások előtt vagyunk. Ilyenkor a jelszavaknak van nagy kelendőségök. A jelszó azonban tartalommal rendelkezzék, máskép értelme nem több az üres szónál. A leghasználatosabb jelszavak mostanában az agrárizmus és merkantilizmus. Kemény harczot fognak ezek most vivni egymással. Az egyik azért, hogy az élvezett előnyökről lemondani ne kelljen, a másik, hogy az őt jogosan megillető birtokba helyeztessék.

Ki lesz a győztes, még nem tudhatni. Mindkettőnek erősek a fegyverei és szövetségtársai. A merkantilizmus a hatalom birtokában van, érdekszálai mélyen belenyulnak közgazdasági életünk talajába. Szövetségtársai a merkantilizmus árnyékában nagyra nőtt tisztességtelen uton megtollasodott kereseti ágak. Az agrárizmus fegyverei az ébredező közszellem, mely uj gazdasági irányokat követel, fegyvertársai az ipar és kereskedelem az a része, mely mindenkor a nemzeti munka szolgálatában állott.

Már most szükséges-e, hogy ez a két gazdasági irány egymással birokra keljen és halál-harczot vivjon? Szükséges. Mert a merkantilizmus sokkal többet akar megvalósitani annál, mint a mi nálunk a nemzeti termelés érdekében megvalósitandó. Senki sem fog tiltakozni az ellen, hogy a nálunk nélkülözött ipari és nyers termelési czikkeket onnét szerezzük be, a hol azokat a legolcsóbban beszerezni lehet. Az ellen sem szólunk, ha a nálunk feleslegesen termelt árukat a közvetités ott helyezi el, ahol azok a legmagasabb ár mellett elhelyezhetők. Ez ellen nem szólunk, mert ez a közvetités szerepe, hivatása.

De már tiltakozunk a közvetitésnek azon módja, azon rendszere ellen, mely a forgalom növelése érdekében az itthon is elhelyezhető árukat exportálja és oly árukkal árasztja el a piaczot, a melyekre itt szükség nincsen. Ez a szabad kereskedelmi rendszer, mely nemzeti érdeket nem ismer. Mint uralkodó rendszer a közgazdasági politikát a kivitelre fektette. A forgalom emelése, a közvetitői és kereskedelmi haszonnak egyesek kezében való összpontositása az az eszköz, melyet a nemzetek vagyonosodására egyedül alkalmas eszköznek tartanak.

Önczélnak ez jó lehet, de mint gazdasági rendszer elvetendő, mert nélkülözi a legelemibb nemzeti vonásokat. A nemzeti politika legelső követelménye, hogy a közgazdasági rendszer keretébe beleilleszthető legyen minden egyes termelési ág a maga jogos kivánalmaival és követeléseivel. A merkantilizmus homlok-egyenest ellenkezik ezzel a követeléssel, mert nem is annyira az egyes osztály, mint egyesek boldogulását tartja szem előtt, kik titkos kezdvezmények élvezetében a nemzet-test hátrányára meghiztak.

Ezzel a gazdasági iránynyal, mint rendszerrel szemben hirdeti az agrárizmus a maga igazait. A mezőgazdaság védelmét és a más kereseti ágak jogos követeléseinek figyelembe vételét. Első sorban azonban a kiegyenlités politikáját gazdasági téren, a gazdasági erők egyensulyba hozatalát, nem ujabb kedvezmények megadásával, hanem a meglevők megszüntetésével, hogy minden kereseti ág első sorban a maga természetes erőforrásaira támaszkodva, keresse meg a boldogulás feltételeit.

Ez bizonyos értelemben az igazságnak akkreditálása gazdasági életünkben, mely ha azon három évtized alatt, mely alatt a merkantilizmus uralkodott, figyelembe vétetett volna, a mezőgazdaság a világpiaczi válság daczára ellent tudott volna állani a mostoha viszonyoknak. Ami pedig nagy szerencse lett volna nemzetünkre, mely a három évtizedes mulasztást nagy anyagi és lelki erővel most egyszerre kénytelen jóvá tenni, ha azt akarja, hogy a nemzetek gazdasági küzdelmében sikerrel megállhassa a helyét.

Jelszavakkal ne dobálódzunk, ezek politikailag éretlen nép félrevezetésére alkalmasak. De nézzük mindig a szó tartalmát és igazi értelmét.

Választási mozgalmak a megyében.

Egész Biharvármegyében forr az alkotmányos élet. Széltében, hosszában korteskednek erősen.

Tenkén, mint értesülünk, az előbb megingathatlannak vélt szabadelvü párt dolga rosz-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Gyakorlatok hidja.

(Katonai történet.)

Irta: Lovag **Schlicht Károly**.

Melegen süt alá a napsugár a hadgyakorlatok szinterére. A táborok zsibaja, lódobogás és kürtjelektől kisért harsány vezényszavak összevegyülnek a levegőben az égen kavarodó porfelhővel. Minden előkészület meg van téve a békés háboru megkezdéséhez. Az északi fél parancsnoka már maga köré gyüjtötte tisztjeit és kiadta a parancsokat. Ezzel elkészülve oda fordult Ő Exczellenczijája, a hadosztály parancsnoka felé, a ki mint az egész hadjáték vezetője lélekben mind a két fél felett ott lebegett s a csata megkezdése előtt az északi fél mellett tartózkodott.

— A hadparancs kiadva! — jelenti a tábornok.

A nagyfejü köszönete jeléül csákójához emelte kezét és szólt: — Rendelkezéseire vonatkozó megjegyzéseimet visszatartom addig, mig a kritika ideje elérkezik; azonban már most kijelenthetek önnek annyit, hogy nagyjában véve egyetértek a kiadott parancsokkal. Csupán egy személyes kivánságom volna még, de persze magától értetődik, hogy ezzel távolról sem akarok az ön jogkörébe belevágni, beleavatkozni.

Most már a tábornokon volt a sor a jobbot a sapkához emelni és hajlongva válaszolni: — Kérem Exczellenczias uram, kérem; tessék parancsolni!

— Önt azt mondta tábornok ur a parancsában — kezdé ujra a divizionárius — hogy a hidászkatonák a divizió hid trainjének (szervonat) anyagából verjenek hidat az Aar patak vizén. Azzal, hogy tábornok ur hidat veressen, magam is teljesen egyetértek; egyrészt ugyanis a pionérok azért vannak a világon, hogy hidat épitsenek; másrészt meg soha sem tudja az ember, hogy mire nem lesz jó az a hid, hol veszi hasznát neki. Ha ellenben hasznát nem venné a hidnak, akkor egyszerüen elbontja és vége!

Futó gunyos mosoly czikázott végig valamennyi tisztnek az arczán, a ki csak a kegyelmes ur közelében állt és az ő szavait leste; mert sajnos de a hidász és árkász katona nehéz, verejtékes munkáját a hadnagyocskák, kiváltképen ezek a fiatal hadnagyocskák nagyon kevésre becsülik; semmibe sem veszik. Egy régi mondás is azt tartja, hogy a gyakorlati próbahidakat csak azért épitik, hogy ujra elbontsák, vagy hogy legyen valaminek összeroskadnia.

»Mert biz' a seregnek java
— Hiába, csak hiába! —
Az öreg hidat, a jó öreget,
Mégis csak jobb szemmel látja!«

Igy tartja a régi katonai nóta: Az ujnak bizony nem nagyon hisz a vitéz, ha csak nem muszáj, inkább átgázol mellette a vizen.

A mint már emlitém, tábornok ur — folytatta egy kis szünet mulva a kegyelmes ur — én is azon a nézeten vagyok, hogy hidat épitsünk, e tekintetben egyezik a gondolkozásunk, de nem ám az épités módjára és miként jére nézve. Én önnel ellentétben azt óhajtanám, hogy a hidászaink nem a divizió meglevő hidszereit használják fel a hidveréshez, hanem kéznél nem levő anyagokból állitsák össze a hidat. Ez természetesen sokkal nehezebb, készséggel megengedem, de ebbe is bele kell a katonának törődnie és magát belegyakorolnia, a mire a mai nap véleményem szerint szerfelett alkalmas is, nem gondolja tábornok ur?

— Nyiltan és őszintén szólva még csak halvány fogalmam sincs róla, miért volna való épen a mai nap efféle kisérletezésekre — gondolta magában csendesen a tábornok, fenhangon azonban igy szólt: — Parancsára igen, kegyelmes uram!

— No ennek nagyan örülök — folytatta a hadosztály parancsnoka — előre gondoltam, hogy egy gondolaton leszünk, azután oda fordult a hidász batallion parancsnokához. — Mennyi időre van önnek szüksége, hogy a hidat a már előbb jelzett módon és a tábornok ur által kijelölendő helyen felépitse?

Az őrnagy nem valami örömteljes érzések közt fülelt oda az Exczellenczias ur szavaira, tudta ő nagyon jól, hogy minek köszönhető és honnan ered ez a módositás, melyet a paran-

szabbra fordult s *Hlatky* Endre megválasztása kétséges. Hlatky különben hazasietett Nagyváradra, hogy megmentse *Tisza* Kálmánnak a mandátumát.

A román választók *Bernát* Lajos függetlenségi jelölt körül csoportosulnak s lelkesedésükben még a fuvardijakról is lemondanak. Különösen mióta Bernát Okrösön megtartotta programmbeszédét, napról-napra nő a pártja.

Margittán a szabadelvüpárti *Orley* Kálmánnal szemben függetlenségi programmal *Szatmári* Mór, az »E—s« segédszerkesztője lépett fel s pártja elég tekintélyes. Vasárnap Micskén tartotta meg nagy számu választó előtt programmbeszédét. A kormánypárti jelölt érdekében nagy erőszakosságokat fejtenek ki.

Belényesből is olyan hireket kaptunk, hogy a nagy erőszakoskodások daczára is a függetlenségi párt igen erős s nagyon kétségessé teszi a *Gajári* Odön megválasztását.

Magyar-Csékéről irják, hogy *Kossuth* Ferencz a következő levelet intézte a kerület választóihoz:

A magyar-csékei választókerület polgáraihoz!

Tisztelt polgártársak!

Ismét van alkalmunk fölemelni zászlónkat, a dicső függetlenségi zászlót! Sorrakozzatok alája, ha azt akarjátok, hogy édes hazánk boldog legyen. Függetlenség nélkül nincs valódi szabadság, nincs jólét, nincs jövő nemzetünk számára. Azt tudjuk, érezzük és minden muló év összehalmozódó bajaival és gondjaival azt bizonyitja nekünk. A függetlenségi párt a magyar haza minden nyelvü és vallásu hazafias polgárainak boldogulásáért, jóléteért küzd és követeli, hogy ti is az államhatalomnak necsak terheit, hanem jótéteményeit is élvezzétek. 1848-ban atyáink a nép szabadságáért, jogaiért, jóléteért, boldogulásáért küzdöttek; nem kérdezték, milyen nyelven beszél az ország polgára? Ma sem kérdezzük; csak azt az egyet, hogy szereti-e azt a hazát, »a mely szül, ápol s eltakar«, a melynek földjéből nő ki a fa, melyből bölcsőjét faragták és az, melyből koporsója deszkáját fogják faragni. Ha független lesz édes hazánk, nem kell majd az osztrák érdekeknek adózni és a mit ezen meggazdálkodunk, a nép jólétének előmozditására, tehát tietekre is költheti az ország. Ezért kellene mindenhol függetlenségi képviselőt választani, hogy megvalósithassuk vágyainkat, dicsővé tehessük hazánkat és boldoggá népünket. Függetlenségi férfiut küldjön az országgyülésbe a magyar-csékei választókerület is. En, mint az országos párt elnöke, rámutátok egy olyan férfiura, kire a magyar-csékei választópolgárok büszkén tekinthetnének, mint képviselőjükre. E férfiu dr. Kovács Dénes iró, pártunk derék, tehetséges tagja. Kovács Dénest örömmel és lelkesedéssel üdvözölnénk az országgyülésen, mint a magyar-csékei kerület képviselőjét, ti pedig benne egy hü, szilárd, odaadó képviselőt nyertek, a ki minden tekintetben méltó lenne arra a dicsőségre, hogy titeket képviseljen. Sorakozzatok tehát dr. Kovács Dénes zászlója alá! Eljen dr. Kovács Dénes!

Kossuth Ferencz s. k.

Ermihályfalván e hó 23-án volt Eötvös Károly.

Mikor Eötvös Károly megérkezett, a székelyhidi kerület függetlenségi és 48-as Kossuth-pártjának elnöke, Babos János és Fáy András a kerület függetlenségi jelöltje fogadták.

Délután 3 órakor az érmihályfalvai városházának udvarán óriási közönség jelenlétében mondotta el Fáy András a programmbeszédét.

Utánna Eötvös Károly szólalt fel és nagy hatást keltő beszédben ajánlotta Fáy Andrást a választó polgárságnak. Szavait gyakran szakitotta félbe a hallgatóság zajos éljenzése.

Fáy Andrásnak két ellenjelöltje van. Az egyik *Szunyogh* Zsigmond, a ki pártonkivüli programmal lép föl. A másik *Molnár* Akos.

E hó 24-én Székelyhidon, 25-én pedig Er-Diószegen volt Eötvös Károly.

—

A függetlenségi és 48-as párt hivatalos jelöltjei.

Az »E—s« összeállitotta a függetlenségi és 48-as párt hivatalos jelöltjeinek névsorát. Biharmegyét illetőleg a következőket találjuk benne:

Báránd: *Illyés* Bálint, Belényes: dr. *Bartha* Ferencz, Berettyó-Ujfalu: *Leszkay* Gyula, Bihar: *Rigó* Ferencz, M.-Cséke: dr. *Kovács* Dénes, Margitta: *Szatmári* Mór, Nagyszalonta: *Balogh* László, Székelyhid: *Fáy* András, *Molnár* Akos, Ugra: *Lóránt* Dezső és végül Nagy-Várad: dr. *Barabás* Béla.

Ezen névsornál feltünő, hogy a székelyhidi kerületben *Fáy* András is és *Molnár* Akos is a párt hivatalos jelöltje. A bihari kerületnél pedig csupán *Rigó* Ferencz van felemlitve és *Kiss* Elekről szó sincs.

Szegszárd, szept. 25. Tolnavármegye szabadelvü pártjának üdvözlő táviratára Széll Kálmán miniszterelnök a következőleg válaszolt:

Bernsvieder János pártelnök urnak

Szegszárd.

Tolnavármegye szabadelvü pártjának lelkes hangu és ritka melegséggel irt üdvözlete igen jól esett és igaz hálát kelt bennem. Azok az elismerő szavak, a melyekkel törekvéseimről és azok eredményéről megemlékezni szivesek, nemcsak örömmel töltenek el, de megerősitenek a rendületlen elhatározásban, hogy összes erőimet a haza érdekeinek s a nemzet felvirágzásának és a szabadelvüség ügyének szentelem. Kérem, fogadják legőszintébb és legmelegebb köszönetemet.

Széll Kálmán.

Nagykanizsa, szeptember 25. A mióta Koller István alsó-rajki földbirtokost kiáltották ki szabadelvüpárti jelöltnek, a párt erősen szervezkedik. Koller István Kiskanizsán tegnap mondta el programmbeszédét. De itt több hive van *Zichy* Aladár gróf néppárti jelöltnek. A választás október 2-án lesz.

Pécs, szept. 25. A baranya-szentlőrinczi kerületben *Tormay* Károly alispán, a szabadelvü párt jelöltje most teszi meg körutját. Mindenütt lelkesen fogadják és programmbeszédével nagy tetszést keltett.

Sz.-Udvarhely, szept. 25. *Ugron* János szabadelvüpárti tegnap tartotta itt meg beszámoló beszédét, melyet nagy tetszéssel fogadtak. Ezután njból öt jelölték. Ellenjelölt nincs.

—

---

cson tettek. A divizionárius egyáltalán nem szerette a hidászokat, az őrnagyot pedig kiváltképen nem. Nem is szenvednette. És valamint mindennek a kerek földön, ugy ennek is meg volt a maga oka és magyarázata.

Ő Exczellenciája szenvedélyes Nimródfi volt s az őrnagy nemkülönben. Mind a ketten egy és ugyanazon vadász terület elnyeréséért versengtek, páratlan gyönyörü volt ez a vadász terület s ámbátor, hogy a kegyelmes ur husz márkával igért volt többet a társánál évi bérül, a község ennek daczára is az őrnagynak adta azt ki, mert tudva volt mindenki előtt az az őrült vigyázatlan puffogatás, melyet előbbi végbevinni s mindent halomra lőni szokott, holott az őrnagy nemcsak nagy kedvteléssel, hanem kiváló hozzáértéssel, szakértelemmel üzte a vadászat mesterségét.

Az őrnagy hatalmában lévén az irigylésre méltó vad-dus vidék, e miatt az Exczellenciás személyesen is megorrolt, megneheztelt a szerencsés emberre s mindjárt elfutotta a méreg, ha az őrnagygyal valahol szembekerült.

— No mennyi időre van tehát szüksége — ismételte az őrnagy előtt előljárója.

— Ezt nagyon nehéz, ugyszólván lehetetlen igy előre megállapitani — felelt az őrnagy — ez attól függ, hogy a szükséges faanyagot az épitendő hid környéken beszerezhetem-e, avagy messzebbről kell-e azt odaszállitanom. Magára az épitésre különben két óra elegendő.

— No hát én még két órát engedek azonfelül önnek a hidhoz szükséges anyagok megszerzésére. — Válaszolt az Exczellenciás. Most pont hét óra, egy félórába beletelik, mig ön az események szinhelyére ér, féltizenkettőkor tehát a hid állani fog.

Olyan dühös hangulatban, hogy embert evett volna, vágtatott rögtön tovább az őrnagy adjutánsával. — Ő kegyelmessége csapdát vetett most nekem és alighanem tőrbe csal — szólalt meg utközben nagy sokára — ez egészen világos előttem, mert mit ér nekem a legszebb divizió szervonat, ha hasznát nem vehetem. A mit ő Exczellenciája tőlem kiván, az épen olyan, mintha valaki igy szólna egy léghajóshoz: — Barátom, szálljon fel szaporán a fellegekbe, de a léghajó nélkül tessék szállani!

— No no, mégsem oly veszedelmes tán a helyzet őrnagy ur, iparkodott a hadsegéd izgatott főnökét megnyugtatni.

— No csaknem, kevés hijja — felelé az mérgesen. Hanem most már lássunk hozzá, hogy ezt a remeket valahogy nyélbe üssük. Vigye meg a legidősebb hadnagynak a parancsot, hogy a zászlóaljjal induljon azonnal a hid helyére, a lovasitott tiszturaknak pedig adja tudtára, keressenek fel engem, hogy együttesen lovagoljunk előre a sereg éle előtt.

Eközben a sereg, a hadfelek egyike a tábornok személyes vezetése alatt megkezdte az előnyomulást és bátor kedvvel vonult a csatatérre. Azonban mégsem állt a katonákban olyan nagyon tótágast a lelkesedés és harczi kedv, mert borzasztó forróság volt, az eső napok óta nem esett. A legények nehéz patkós csizmái olyan sürü port vertek fel, hogy nem lehetett a porfelhőn keresztüllátni, ugy, hogy katonai orrok valósággal teleülepedtek, megteltek porral, mintha tubákot szittak volna.

Legjobban lelohasztotta azonban a jókedvet az a körülmény, hogy mindenki tudta, miszerint az ütközet délnél is jóval tovább nyulik, a hid ugyanis féltizenkettő előtt el nem készülhet, a meddig pedig ő Exczellenciája a hidat megszemléli, a mig a fáradt csapatok szállásukra vergődnek, a mig egy kis harapni valóhoz jutnak, akkorára legelább is négyet fog mutatni a toronyóra. Pedig már most is korgott a gyomra mindenkinek. A bakák dühöngtek, a hadnagyocskák mérgelődtek, a huszártisztek káromkodtak s dühükben oroszláni elszántsággal estek neki valamennyien az ellenségnek, mely kitünő állást foglalt volt el s ott várta a támadást.

Most látni lehetett, hogy a vezér adjutánsai és ordonánsz tisztjei összevissza száguldoznak a harczmező egyes pontjain azzal a parancscsal, hogy a sereg vad előnyomulását be kell szüntetni s több tiszteletet és udvariasságot kell tanusitani az ellenség tüzelése iránt.

A hid elkészülte előtt ugyanis nem lehetett a döntő rohamot megkezdeni, addig pedig lassu fegyvertüzzel kell az ellent lekötni és feltartóztatni.

Ő Exczellenciája egy halom tetején foglalt állást táborkara közepén. — Ha egy kissé

Gróf Károlyi Mihály programmbeszéde.

Zilah, szept. 25. Gróf *Károlyi* Mihály a zilahi szabadelvüpárt jelöltje, ki *Bujanovics* Sándor, az O. M. G. E. elnökének és a vidék birtokossága több előkelő képviselőjének társaságában érkezett meg a kerület központjára, ahol programbeszédet tartott. Különösen hangsulyozta, hogy a *gönczi* levelet és beszédet magáévá teszi. E levél és beszéd majdnem az egész agrárprogrammot fölöleli. Bőven fejtegette az agrár-programmot, az olcsó hitelt, a jelzálog adósságok konvertálását, az uzsora, a vám- és adó kérdést.

Önkéntesi vizsgálatra előkészitő tanfolyam Nagyváradon.

A Nagyváradi Kereskedő Ifjak Körének f. évi augusztus hó végén tartott választmányi ülésen fölmerült az a közóhajtás, hogy különösen a kereskedő ifjakra való tekintettel nyilnék meg oly tanfolyam, mely előkészitené a hallgatókat az önkéntesi vizsgálatra.

Köztudomásu tény, hogy különösen az intelligens kereskedő segédekre nézve mekkora kárral jár a három éves szolgálati idő, mely alatt nemcsak el vannak vonva hivatásuk teréről, kiszámithatatlan kárukra, hanem még olyan foglalkozásnak és bánásmódnak is alá vannak vetve, a milyen az ő intelligentiális fokukkal, nagyobb müveltségükkel cseppet sem fér össze.

Igaz ugyan, hogy minden épkézláb embernek szolgálni kell manapság a hazát katonai minőségben. Nem is ebben rejlik a kereskedő segédek és más magasabb müveltségü, de érettségi vizsgálati bizonyitványnyal nem biró egyének mérhetetlen kára; hanem abban a két évben, melyet mint közlegényi sorban levő katonának le kell szolgálnia, holott okkal-móddal, némi anyagi áldozattal és megfelelő szorgalommal megmenthetné azt a két évet magának.

De nemcsak időben nyerne sokat, hanem azzal is, hogy az önkéntesi szolgálat sikeres elvégzése után tartalékos hadnagyi rangot nyerhetne, a mi tetemesen emelné mind kereskedői tekintélyét, mind qualificatióját. És ha mentől több kereskedőnek módjában volna az önkéntesi szolgálatra való jog megszerzése, általában a magyar kereskedői kar tekintélye, qualificatiója és müveltségi foka emelkednék.

Epen az intelligens elemre van tekintettel az 1889-iki törvényczikk. A véderőről szóló törvényczikk 25. §-ának c) pontja alatt a következőket találjuk:

»A közös hadsereg és hondvédség katonai állományában az egy évi tényleges szolgálat kedvezményét elnyerik . . . azok a belföldiek, a kik . . . c) azon év márczius hava 1-éig, melyben életök 21-ik évét betöltik, egy e czélre szervezett vegyes bizottság előtt kellő eredménynyel fölvételi vizsgát tettek«.

A vizsgálat helye a kerületi hadtestparancsnok székhelye. A vegyes vizsgálóbizottság részben gimnáziumi és reáliskolai czivil tanárokból, részben katonákból áll.

A vizsgálatnak tárgyai: a magyar nyelv és irodalom, a német nyelv, történelem, földrajz, természettan, természetrajz, számtan és mértan.

Minthogy tehát a törvény kinek-kinek megadja a módot és lehetőséget az önkéntesi jog megszerzésére s minthogy továbbá Nagyváradon élénk s nagy arányu kereskedelménél fogva azon kereskedő ifjak száma, kik erre a jogra aspirálnak, jelentékeny, nem lehet elzárkózni ily tanfolyam felállitása elől.

Miután az illetékes tényezőkkel megbeszéltem a dolgot, elkészitettem a tanfolyam szervezetét.

E szerint a szervezet szerint a tanfolyam f. évi október elején kezdődnék és junius végéig tartana. A tananyag elvégzéséhez heti 9 óra szükséges. Az órák esténként volnának és vasárnap délután. Hetenkint 3 estén 2—2 órában fél 9-től fél 11-ig, vasárnap délután 3-tól 6 ig. A tandij 200 korona, a fölvételi dij 20 korona. Azok a segédek, kiknek főnöke a Kereskedelmi Csarnok tagja, vagy a kik tagjai a Kereskedő ifjak Körének, felvételi dijat nem fizetnek.

Jelentkezni lehet a tanfolyam megnyiltáig, mi később tudatva lesz, a Nagyváradi Felső Kereskedelmi Iskola igazgatójánál délutánonkint 3—5 között, vagy este 8—9 közt.

Dr. Kováts S. János,
az önkéntesi tanf. szervezője.

Kulacs hangok.

Hogy a szőlőt megette a filoxera, azt még csak el lehet viselni, de hogy a kulacsba is belé ütölt a Széll, az már sok egy érző kebelnek.

Ilyen tiszta választásnál, igazán azt sem tudja az ember, hogy hová szavazzon.

Mert kormánypártinak lenni, hasznos volt idáig, ellenzékinek lenni pedig szép volt.

De most! Semmi haszon a kormánypártiságból — akkor miért lennék kormánypárti? másrészt ellenzékinek lenni sem virtus, mióta megszünt a szelid agyonnyomás.

Egy szóval:

Szomoru a kortes-nóta
A tiszta választás óta.

Csak természetes aztán, hogy mikor az ember zavarban van, fübe-fába kapaszkodik és tücsköt-bogarat össze hord.

Innen a sok fü, fa, tücsök, bogár, melyek mint jelöltek sodródtak össze e próba tiszta választás alkalmából.

Szeretve tisztelt városunkban van p. o. négy képviselő jelölt. Hlatky, Várady, Dézsi és Gábel.

Hlatky komoly jelölt. Tevékeny kormánypárti ember vo't mindig, a szabadelvü párt elnöke, agilis ember, képviselőnek való.

Várady Zsigmondot csodálkozva látom a jelöltek között. Hiszen ő irta, hogy Széll óta valami csuszamlás állott be a szabadelvüségbe. Hát nála mi csuszamlott meg, hogy mégis be áll a Széll kormány jegyében képviselő jelöltnek?

Dézsi Géza is jelölt? Hát nem mutatja meg, hogy nagykoru, hogy nem szavazó gép stb. mint a trafik válság idején irta s elfogadja a Széll sürgönyét a »Nyilt levél a miniszterelnök«-féle vezető czikkelyek után? Nem fél, hogy Széll is ugy végzi a sürgönyt, mint ő a czikket, »mondjon le, mondjon le«?

---

fontolóra veszem a dolgot — szólalt meg a vezér — ugy látom, hogy az a megbizás, melyet az őrnagynak adtam, mégis csak megfontolatlan és elhamarkodott volt, mert ha el is készül az őrnagy azzal a hiddal, mégsem tudom annak hasznát vehetni, mert semmi taktikai becse nincs, nem még azért sem, mert ugy sem állja ki a próbát, jól tudom.

— Nem volna jó, ha oda vágtatnék a pionnérokhoz és a parancsot beszüntetném? Kérdé a táborkar egyik tisztje. A vezér elutasitó mozdulatot tett: — A mi egyszer parancs, az parancs marad végig. Már csak azért is lehetőleg kerülni kell a kiadott rendeletek megváltoztatását, nehogy a katonáknak kedvét vegyük a munkától. Csak hadd dolgozzanak derék hidászaink tovább, mert mi lenne akkor a hirhedt gyakorlati próbahidakkal, melyeknek természete az összeomlás, ha fel nem épitenék azokat embereink?

Ezalatt a hidászok buzgón, igazi hangyaszorgalommal dolgoztak a hidon. Helyenkint mellig érő vizben verték le a czölöpöket a patak medrébe, azután rászegezték a gerendákat és a padlózatot. Az őrnagy azzal kecsegtette embereit, hogy nem sajnál pár hordó sört előkeriteni estére a markotányostól, ha a hid a megszabott időre elkészül, azonban még a jutalomnál is jobban tüzelte és ingerelte a legényeket az, hogy nemcsak előljárójuknak, de a többi fajta katonaságnak is meg akarták mutatni, hogy micsoda nagy legények ők. Igy tehát marha módra, egy pillanatnyi szünetet sem tartva dolgoztak tovább s csakhogy pont félizenkettőkor a hidászok szárnysegéde tisztelegve állt a divizió parancsnok elé:

— Excellenciád a hid kész!

— Ugy? Csakugyan kész? — Kérdé a divizió parancsnoka némi gunyos éllel. No erre már igazán kiváncsi vagyok. Rajta uraim, tartsanak velem, megbámulni ezt a rettenetes nagy csodát . . .

Az egész kisérettel a nyomában lovagolt el a kegyelmes ur, de már egy negyedóra mulva vissza is tért s abban a pillanatban felhangzott a kürt, jeladásaul annak, hogy megkezdődik a birálat, a gyakorlat kritikája.

— Istennek legyen hála, csakhogy már ennyire vagyunk! — szólt mindenki, még a tiszturak is; de sajnos, nekik még kissé korán volt szólni. A kegyelmes rettenetes kedvében volt. Jóllehet reggel kijelentette a tábornoknak, hogy a tett rendelkezésekkel nagyjában véve egyetért, most minden szavával csak gáncsolt és kifogásolt. Nem csak a sereg, hanem az egyes ezredek, zászlóaljak, századok, sőt szakaszok vezetésével sem volt megelégedve. Sem a gyalogságnak, sem a tüzérségnek nem jutott egy jó szó, egy kis hizelgő elismerés.

De legrosszabbul jártak valamennyiük között a hidászok. A kegyelmes urnak egyetlen szava sem volt hozzájuk. Fel sem emlitette őket.

— Ugyan az Isten szerelméért, mi lelte ma Ő Excellenciáját a kritika alkalmával, — kérdezte délután a tábornok a divizió parancsnok egyik szárnysegédét, a kivel közös szálláson volt, — valami rettenetes, pokoli mulatság volt az. Ilyen mérgesnek és gorombának még soha életemben nem láttam őt, vajjon mi lelhette, mi érhette a kegyelmes urat?

A nyargoncz tiszt szerfelett titkos ábrázatot vágott.

— Szent igaz, az már ugy van, Ő Excellenciájának ma épen rossz kedve volt tábornok urnak azonban tekintetbe kell venni azt a véletlen körülményt is, a mi vele történt. Miután ugyanis a pionirokhoz lovagolt és a hidat megszemlélte, megparancsolta, hogy a zászlóalj lépjen elő és menjen át a hidon.

— Ah, hogy lehetett a kegyelmes ur annyira vigyázatlan — kérdé a tábornok megijedve. — O Excellenciájának tudnia kellett volna, hogy a hid nem állandó és összeomlik. Történt valami szerencsétlenség.

— Nem, dehogy is! — nyugtatta meg a tábornokot a nyargoncztiszt — nem tudja, hogy a hidászok mind kitünő uszók? Az nem, ha csak az történt volna, a mit a tábornok ur gondol. Ez ugyan el nem rontotta volna a kegyelmes ur jó kedvét.

— Ugy hát egyáltalán nem értem, mi történhetett annál a hidpróbánál — jelenté ki a tábornok.

A hadnagy olyan hangon és azzal az arckifejezéssel, mely legnagyobb foku csodálatról tanuskodott, válaszolta: »Képzelje csak tábornok ur . . . szinte hihetetlen . . . egész meseszerü a dolog . . . A hid nem omlott össze ... Megállotta a próbát! . . .«

Gábel ur a negyedik jelölt. Mit akar Gábel a liberálisok között, mikor ő orthodox, kí inkább szimpatiroz egy lesaktolt libával, mint egy élő neológgal?

Különben most már hisszük, hogy győzni fog. O ugyanis nem mászni akar a parnasszusra, hanem repülni. Es ezt meg is teheti, mert szárnyai nőttek.

Ikarusz szárnyat csinált magának füzfa-veszszőből és csepüből s viasszal felragasztván repülni kezdett a labirintusból fel, magasra, hol a nap ragyog.

A nap azonban elolvasztotta a viaszt, s Ikarusz lepottyant, szárnyai lekonyultak.

Gábel is szárnyakat csinált *Rézből* és *Vadayból* s kirepülve velük a nekik már szük iskolafalak közül, fel oda, hol a mandátum és záptojás terem, a választókerület magaslatára.

Félünk, hogy az iskolaszék haragjának tüze megolvasztja az érzelem tapadó pomédáját, a szárnyak lekonyulnak s Gábel ur pottyan, milyet kevesen pottyantak, mert hisz kevesen mertek olyan kevésből olyan sokra törni, mint városunk tárgyalásainak ezen állandó obstrukcziója.

Bérczes és buzás Beregmegye! küld vissza Gábelt és szárnyait, hagy viselje képedet más. Hiszen mig ők ott járnak, addig itthon felügyelet nélkül maradnak iskoláink, igazgató nélkül a községi fiuiskola és árván az orthodox tanügy.

Hidd el Bereg tiszta gseft lesz ez: te semmit sem vesztesz, mi semmit sem nyerünk.

Kóby.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Szeptember 26. A kath. kör vigalmi bizottsága gyülést tart d. u. 6 órakor.
Szeptember 26. A közvilágitási bizottság ülése d. u. 3 órakor a városházán.
Szeptember 26. A városi árvaház női választmányának ülése d. u. fél 5 órakor a városházán.
Szeptember 26. A gyorsiró egyesület közgyülése d. u. 6 órakor a reáliskolában.
Szeptember 26. Borsajtó kiállitás Nagyváradon.
Szeptember 27. Iskelaszéki ülés a városházán d. u. fél 5 órakor.
Szeptember 27. A biharmegyei nőegylet vál. ülése d. u. 4 órakor az elnöknő lakásán.
Szeptember 27. A szinügyi bizottság ülése, d. u. 3 órakor a Szigligeti szinházban.
Szeptember 28. A Berettyó-társulat közgyülése d. e. 9 órakor.
Szeptember 28. 29. Szőlő és borkiállitás Érmihályfalván.
Szeptember 29. A nagyváradi ipartestületi iparos ifjuság szüreti mulatsága a Sasban.
Szeptember 29. Harmadik jubileumi körmenet; kezdődik d. e. 8 órakor a Szt. László templomban.
Szeptember 29. A nőegylet közgyülése.
Október 2. Képviselőválasztások Biharmegyében.
Október 3. Képviselő választás Nagyváradon, a Sasban.
Október 5. Gyermekkiállitás a lelenczházban d. e. 11 órakor.
Október 5. A Fehér Kereszt-egylet közgyülése d. e. 10 órakor.
Október 9. Megyebizottsági tagok választása Biharmegyében.
Október 14. Az általános szüret kezdete a nagyváradi hegyen.
Október 19. 20. Lóverseny Nagyváradon.
November 19. Az Erzsébet leányárvaház zászlószentelési ünnepélye.

---

* **Törvényszünet a választások miatt.** A nagyváradi kir. törvényszéknél és járásbiróságoknál október hó 2-ik és 3-ik napjára tárgyalásokat tüztek ki s ezekre kibocsátották az idézvényeket. Mivel a megyében és Nagyváradon ezekre a napokra tüzték ki az általános országgyülési képviselőválasztásokat, dr. *Nagy* Ferencz kir. törvényszéki elnök rendelkezésére az ezen napokra kitüzött összes tárgyalásokat elhalasztották, hogy senki ne vonassék el polgári jogának teljesitésétől.

* **Esperesi kerületi gyülés.** A központi kerületi papság ma, f. hó 26-án tartja őszi gyülését. A gyülés ezuttal *Nagyvárad-Olasziban* lesz megtartva s megelőzi azt a szent mise reggel 9 órakor a premontreiek templomában.

* **Áthelyezés.** A magyar kir. igazságügyminiszter *Klein* Henrik pécskai kir. járásbirósági végrehajtót a nagyvárad városi kir. járásbirósághoz helyezte át.

* **Szilágyi Dezső emléke.** Nagyvárad város közgyülése tudvalevőleg elhatározta, hogy *Szilágyi* Dezső emlékét méltóan megörökiti. A Páczautczát Szilágyi Dezső-utczának nevezte el s ezen utczán levő szülőházat emléktáblával jelölik meg. A városi tanács felhivja a város főmérnökét, hogy az emléktábla tervét készitse el, mig az emléktábla szövegének összeállitására a Szigligeti-társaságot kéri fel.

* **Uj szabályzat.** A közigazgatási tanfolyamok és a községi jegyzői vizsgálatok szabályzatát a belügyminiszteriumban revizió alá vették s módositották. Az uj szabályzatot a belügyminiszter leküldte a város és a vármegye törvényhatóságának.

* **Pálffy huszárok jubileuma.** Ma, szeptember 26-dikán üli meg a tizenötödik huszárezred *kétszázéves* fennállásának ünnepét. A jubiláló ezrednek — mely három évvel ezelőtt távozott el *Nagyváradról*, jelenleg pedig *Gyöngyösön* állomásozik — *Ferencz Salvátor* főherczeg a tulajdonosa,

Hires és nagy győzelmekben gazdag az ezred története. 1701-ben alapitotta Bayreuth Ernő Keresztély őrgróf, táborszernagy. Fönnállásának második évében már csatába vezették; részt vett az uj ezred a spanyol örökösödési háboruban. 1716-ban a karlovici ütközetben, rá egy évre Belgrádnál aratott diadalt. Több jelentős harcz után 1746-ban Piacenza mellett fényes győzedelmet vivott ki a francziákon. Nevezetes csatája volt az ezrednek a bajor örökösödési és 1788-ban a Dobica mellett vivott török háboruban. Jelentős szerepet játszott azután a franczia forradalomban is. 1798 a »7. számu könnyü dragonyos-ezred« nevet kapta és addigi fehér kabátja helyett sötétzöld szinüt kapott. Egy évvel később Tirolban, majd 1805-ben Ulmnál aratott győzelmet 1848-ban Olaszországban állomásozott az ezred. 1860-ban ismét más nevet kapott: »10. számu ulánus-ezred« nevet adta neki a király. A legutolsó csatája 1866 ban Königrätz mellett volt. A jelenlegi czimét és jellegét 15-ik huszárezred, 1873-ban kapta az ezred. Ferencz Salvátor főherczeg 1898. óta tulajdonosa az ezrednek.

* **Személyazonossági tanuk a választásnál.** Igen fontos közeg a képviselő választásnál a személyazonossági tanu. Nagyváradon is megtörtént, hogy egy meghalt Csillag nevü választó helyett leszavazott egy szavazattal nem biró Csillag nevü házaló. Az ilyen visszaélések meggátlására rendelte el a belügyminiszter, hogy a választásoknál a tanács tagjaiból kiküldött személyazonossági tanuk müködjenek. A Nagyváradon október hó 3-án megtartandó választáshoz a városi tanács *Komlóssy* József, *Bordé* Ferencz, *Darvassy* Lajos tanácsnokokat és *Dús* László v. főügyészt küldte ki személyazonossági tanuknak. A két küldöttséghez a választási elnök osztja be az illetőket.

* **A rendőrök igazolványa.** A kereskedelmi miniszternek tudomása van arról, hogy egyes törvényhatósági és rendezett tanácsu városok rendőrközegei visszaéléseket követnek el a vasutakon. A miniszter most értesitette Nagyvárad városát, hogy a vasuti utazásokra a városok rendőrségei éppen olyan igazolványnyal láttatnak el, mint a fővárosi államrendőrség közegei.

* **Iskola megnyitás és kerületi gyülés.** E hó 24-én örömteljes ünnepet tartott a *mezőpeterdi* hitközség, mert e napon áldatott meg ünnepélyesen az itteni, a törvény követelményeinek teljesen megfelelően épitett szép tágas, magas iskola és a vele egybekapcsolt tanitói lak épülete. *Csomák* János ker. esperes-plebános végezte az egyházi funkcziót az itt kerületi gyülésre egybegyült lelkészek segitkezésével. Az előirt szertartások után az esperes befejezésül rövid, magvas beszédet intézett a hivekhez és az iskolás gyermekekhez. Ezután kezdetét vette a gyülés a ker. esperes elnöklete alatt, annak végeztével pedig *Rézmán* Márton plebános magyar vendégszeretettel vendégeiül látta a kerületi tagokat. Jelen voltak: *Csomák* János ker. esperes, furtai plebános, dr. *Karsch* Lollion szszéki ülnök, derecskei, *Végh* Vincze bárándi, *Imrik* Sándor ker. jegyző hosszu-pályii, *Alacs* Károly mező-keresztesi és *Gresinczky* Antal köröstarjáni plebánosok, *Molnár* Kálmán és *Varju* Lajos debreczeni árvaházi felügyelők, *Pák* Emil, *Nyári* Ignácz és *Dérczi* István káplánok, továbbá *Peizer* Károly püspökségi uradalmi főmérnök, *Szkurka* Elek haszonbérlő, t. *Pintye* György gör. kel. lelkész, *Eisele* Sándor tanitó, dr. *Wimmer* Julián irgalmasrendi nagyváradi perjel főorvos és *Mura* Fülöp irgalmasrendi főgyógyszerész. — Az uj iskolához dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök Ő Eminentiája ezer koronával, *Fetser* Antal apátkanonok ezer koronával, *Elek* Gusztáv kegyur ezerkétszáz korona és 25,000 téglával, *Elek* Gusztávné kegyurnő pedig ezer korona és egy elbontott épület anyagával járultak.

* **Különcz eszme.** Ugy látszik, kevés dolga és még kevesebb gondja lehet Torontálmegye egyik magasabb rangu tisztviselőjének, mert furcsa gondolatra jutott. Szándéka ugyanis, mint Nagy-Becskerekről irják az, hogy az ország egyes kerületeiben fellépett képviselőjelöltek választási jelvényeit összegyüjtse. Ez okból nyomtatott levélben fordul a városok polgármestereihez, hogy neki az illető jelvényeket küldjék el. Hogy mi czélja legyen ennek a gyüjteménynek, arról a levélben egy árva betüvel sem tesz említést; csak azt mondja, az ilyen gyüjtemény bizonyára nagyon érdekes lesz. Nézetünk szerint azonban a polgármesterek még sem arra valók, hogy ilynemü dolgokra »nagybecsü támogatásukat és jóindulatukat« kérjék ki.

* **Postarablás Nagylétán.** Vakmerő postarablás hirét jelentik Nagylétáról, a hol a minap éjjel ismeretlen tettesek betörtek a posta épületébe. A gonosztevők kifeszitették a pénzes szekrényt, melyből 180 koronát elloptak. A csendőrség nyomozza most a posta tolvajait

* **Anarchistak dolga.** Amerikában csakugyan roszra fordult az anarchisták dolga. Most-ot, az anarchista vezért lázitó beszédeért, a melyet titkos gyülésen mondott, ujra letartóztatták. Az anarchisták sem nyugosznak bele egykönnyen az elnyomásba. Az »Aurora« nevü anarchista-ujság husz embernyi fölfegyverkezett őrséget állitott fel a szerkesztőség előtt, mert arról értesült, hogy kétezer polgár le akarja rombolni az épületet. — Goldmann Emma életrajzához ismét jöttek ujabb adatok. Iskolai oktatásban ez a hirhedtté lett anarchista nő nem részesült s mikor 17 éves korában Amerikába került ki, ott férjhez ment egy Grünebaum nevü emberhez, a kivel azonban csak egy esztendeig élt, hogy aztán Bernstein anarchista kedvesévé legyen s azzal éljen vadházasságban. Ez a Bernstein vezette be az anarchistaságba és a tanok annyira hatottak az excentrikus asszonyra, hogy szerelme tárgya mindig a legvéresebb gondolkozásu anarchista volt s igy egymásután Berkmann Sándornak, a homesladei gyárigazgató későbbi gyilkosának, Most Jánosnak, a tett propagandája megalapitójának, aztán Bradi és Havel anarchistáknak kedvesévé lett, a mely utóbbival most

együtt fogták el. Ismereteit Most Jánosnak köszöni, mert mikor ezzel élt közös háztartásban, a vén anarchista tanitotta őt. Mosttól nagy botránynyal vált el, az utczán felpofozta. Oka ennek az volt, hogy Most tulzottnak kezdte tartani Goldmann Emma gondolkozását s ezért magára vonta haragját. Hogy milyen véresszáju volt ez az asszony, bizonyitja egy beszéde, melyben igy kiáltott fel:

— Közel az idő testvérek, mikor asszonyaitok kávé helyett dinamitot fognak főzni!

Tekintélye oly nagy volt elvtársai közt, hogy az 1899-iki anarchista-kongresszusra őt küldték el. Ő alapitotta St.-Louisban, Chicagóban és Clevelandban az anarchista-szövetkezeteket. A Mac Kinley ellen való merénylet előtt háromszor járt Buffaloban; legutóbb négy nappal a merénylet előtt látták ott. Czolgoszszal többször találkozott s a fiatal ember Chicagóban kikisérte a pályaházba, a mikor Buffaloba utazott. Czolgosz először Clevelandban hallotta Goldmann Emma előadásait s aztán csatlakozott a chicagói anarchista-csoporthoz, a melynek ez az asszony tagja volt.

* **Választási harcz a jogakadémián.** A hétfői választásra nagyban készülnek jogászaink. Folyik az alkotmányos küzdelem, a kapaczitálás, korteskedés erősen. Az olvasókörben az egyedüli rátermett és egyedül érdemes jelölt *Molnár* Kálmán, körülötte csoportosul a jogászság; igaz ugyan, hogy ellene ujabban alakult kisebb ellenzék, mely valamelyik lapban közölt programmja szerint felekezeti jelszavakat lát a falra festve és ezek ellen akar harczolni. Igy a jogakadémia békéjébe a felekezeti izgalmaknak kerülnének bele, a minek káros hatásait azonban a jogakadémia szerencsére nem fogja megérezni: a Molnár-párt minden tekintetben nagy többségben van s lesz ereje, hogy az áldatlan viszálykodásoknak elejét vegye, ugy a szavazáskor, mint azután. A segélyegyletben *Illés* István, *Juricskay* Barna és *Szolcsányi* Béla pártjai küzdenek a pálmáért.

* **A gyógyithatlan betegek kórháza.** Egy nemes gondolkozásu, áldott szivü főuri hölgy: *San Marco* herczegné szül. *Nákó* Emi grófnő egész nagy vagyont áldozott fel egy olyan kórházra, amelyben szegény gyógyithatlan betegeket ápolnak. Az Irgalom háza intézet bővitése végett az egyesület segély iránt fordult a városokhoz. Nagyvárad város tanácsa a kérelem teljesitése elől nem zárkózott el, hanem a fedezet kimutatása végett a városi főszámvevőhöz tette át a kérelmet.

* **Eszenyi Sándor temetése.** Óriási részvét mellett ment végbe tegnap délután néhai *Eszenyi* Sándor nyug. községi tanitó temetése. A végtisztességtételen jelen voltak az összes tanitónők és tanitók, továbbá *Schöpflin* Ágoston postaigazgató, *Hlatky* Endre, *Hegyesi* Márton, *Rutter* Emil, *Szüts* István, *Szabó* József s nagyszámu előkelő közönség. A gyászszertartást *Csák* Máté ev. ref. lelkész végezte. A virágokkal boritott koporsót kartársai vitték az üveges gyászkocsira. A koszorukocsi is telve volt szebbnél-szebb koszorukkal. A diszes temetést *Weiszlovits* Adolf és fia temetkezési intézete rendezte.

* **Rablógyilkosság.** *Korpád* községben véres gyilkosság történt hétfőn virradóra. *Böngér* István odavaló lakos nagy szegénységben élt a feleségével, napszámból kereste a kenyerét s most jutott volna jó módhoz, a mikor megölték. A szegény embernek a mult évben halt el a nagybátyja s ezután örökölt 5000 koronát, a mit a mult szombaton kapott kézhez, első gondja az volt, hogy házat vegyen. Azért tartogatta magánál a pénzt. Vasárnap délután együtt ment el komájával *Giling* Ferenczczel a korcsmába, ahol este 11 óráig együtt mulatlak. Ekkor hazatértek. Giling a lakásáig kisérte komáját. Másnap hajnalban véres fejjel, holtan találták Böngért a saját udvarán, hiányzott zsebéből 2400 korona, a mit azért vitt magával, hogy egy kialkudott házat és földet kifizesse, de a komája útközben lebeszélte e tervéről. A gyanu Gilingre esett, a ki erősen tagadta a gyilkosság elkövetését, sőt még ő mutatott legnagyobb sajnálkozást, csakhogy a kamrájában megtalálták a nyomozó csendőrök az elrabolt pénzt, mire ezután bevallotta, hogy ő verte le Böngért, az áldozat feleségének biztatására, a kivel viszonya volt azért, hogy a pénzt magukhoz keritsék s Böngér halála után egybekeljenek. Az asszony tagadta Giling állitását, de az a körülmény, hogy ő bent aludt a szobában, a mikor a férjét a gyilkos leverte s ő még ki sem nézett az udvarra, bizonyitja az asszony bünösségét. A csendőrök mind a kettőt letartóztatták.

EGYESÜLETEK.

—

A nőegylet ülése. A »Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet« választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a f. évi szeptember hó 27-ik napján d. u. 4 órakor lakásomon tartandó választmányi ülésre meghivni. Nagyvárad, 1901. évi szeptember hó 25. napján. Özv. báró *Gerliczy* Félixné, elnöknő.

Gyorsirók gyülése. *A nagyváradi Gábelsberger—Markovits* Gyorsiró egyesület f. hó 26-án, csütörtökön d. u. 6 órakor a főreáliskola tanácstermében közgyülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghivom. Nagyvárad, 1901. szeptember hó 24-én. Dr. *Szombathy* István, elnök.

SZINHAZ.

—

Az első hónap műsora.

A Szigligeti-szinházban szeptember 28-án, szombaton kezdik meg a szini szezont, Millöcker kedves operettjével: *Gasparone*-val.

A szinügyi bizottság holnap, szept. 27-én délután ülést tart, a melyen *Somogyi* Károly szinigazgató előterjeszti az október havi műsort.

Az ülésre az elnök a következő meghivót adta ki:

A szinügyi bizottság tagjait tisztelettel felkérem, hogy a f. hó 27-én d. u. 3 órakor a szinház helyiségében tartandó bizottsági ülésen megjelenni sziveskedjenek.

Tárgy: Szinigazgató a havi műsort bemutatja.

Dr. Hoványi Géza,
szinügyi biz. elnök.

Igazságszolgáltatás.

—

Véres nász. Tegnap este nyert befejezést a G. Orbán István és társai bünpöre. Reggel kilencz órakor *Millye* Gyula elnök a tárgyalás folytatását rendeli el s miután a tanuk vallomásai meghallgattattak, kéri a vádhatóságot képviselő *Korn* Lajos kir. ügyészt, hogy vádját terjeszsze elő. A közvádló logikus érveléssel mutat rá a vádlottak bünére, mely cselekedetek megbüntetésére a büntető törvénykönyv 306. szakaszának alkalmazását kéri s ennek alapján teszi fel az esküdteknek a főkérdést.

Rádl Ödön, *Markus* László és *Wawrek* Kálmán ügyvédek mint a vádlottak védői tekintettel az enyhitő körülményekre: 1. hogy büntetlen előéletüek, 2. hogy izgatott állapotban, boros fővel követték el tettüket, — a büntető törvénykönyv 307. és 308. szakaszainak értelmében egy-egy kisegitő kérdés feltevését hozzák javaslatba.

A verdikthozatalra visszavonult esküdtek másfél órai tanácskozás után *G. Orbán* Pétert és *Boros* Istvánt a feltett fő kérdés értelmében ***7-nél több igennel*** — bünösnek mondják ki, *G. Orbán* Istvánt és *Oláh* Jánost pedig a kisegitő s a 307. és 308. szakaszok értelmében büntetendőnek.

A büntető tanács ***Millye*** Gyula elnöklete alatt, tekintettel arra, hogy a kimondott verdikt önmagát czáfolja meg, mert ugyanazon cselekményben a büntársak tettét különféleképpen minősiteni nem lehet, uj határozat hozatalra szólitja fel a szolgálattevő esküdteket. Rövid tanácskozás után az első főkérdésre: Bünös-e G. Orbán István, G. Orbán Péter, Oláh János és Boros István abban, hogy Orbán Juliánnának Dibák Györgygyel való egybekelése alkalmával a garázdálkodó Dénes Sándort egyenkint és közösen akként bántalmazták és pedig ágyhoz vágás, rugdosás, ütés, taposás és utczára való kidobás által, hogy ezen cselekedetek következtében beállott belső vérzés Dénes halálát okozta? Az esküdtek határozata hétnél több igen.

A kisegitő kérdésre, — vajjon izgatott állapotban és jogos felháborodás következtében követték-e el tettüket, — szintén hétnél több igennel szavaztak.

A verdikt alapján az ügyész a körülmények sulyos volta miatt a 306. szakasz értelmében itélendő szándékos, de nem ölési szándékkal elkövetett sulyos testi sértés miatt kéri elitéltetésüket.

A védők tisztelettel kérik a birákat, hogy az itélet kimondásánál, tekintettel az enyhitő körülményekre a 92-ik illetve a 91. szakaszt figyelembe venni kegyeskedjenek.

Az esküdtek határozata tekintetbe vétele mellett, ő Felsége a király nevében *G. Orbán* Istvánt **2 évi**, *G. Orbán* Pétert **18 havi**, *Oláh* Jánost **egy évi** és *Boros* Istvánt **3 évi** fegyházra itélte, a négy havi vizsgálati fogság beszámitásával.

Az itéletben az ügyész megnyugodott s a vizsgálati fogság fenntartását kérelmezi; a védők azonban semmiségi panaszszal élnek s továbbá kérelmezik védenczeik vizsgálati fogságának megszüntetését. A büntető tanács tekintettel arra, hogy az itélet a semmiségi panasz következtében jogerőre nem emelkedett, de meg figyelembe véve, hogy a vádlottak határozott helyen lakó munkás emberek s igy a megszökhetés esete fenn nem forog, *szabadlábra való helyezésüket* elrendeli.

Hamis ötkoronások. A nagy ötkoronásoknak is akad már hamisitója. Két pozsonyi kubikos adta magát a pénzhamisitás mesterségére s kezdett ötkoronásokat, meg koronásokat fabrikálni. Az egyikök, *Ordonáncz* János többször megfordult a fegyházakban s ott tanulta meg a pénzgyártást, viszont ő megtanitotta arra *Koncz* Jánost is. Emennek ügyét tegnap tárgyalta a budapesti törvényszék *Lenk* táblai biró elnöklése mellett. Három darab hamis pénzt találtak annak idején Koncznál, a kit ma egyedül vontak feleletre, miután Ordonáncz felett már más alkalommal ültek törvényt.

A vádlottat dr. Körmendy Lajos ügyvéd védte, ki a kir. ügyésznek pénzhamisitás büntette miatt emelt vádjával szemben csak vétség megállapitását kérte, mivel egy és ötkoronásokról van szó s igy a vádlott cselekménye a btkv. 204. §-ának 2. pontja alapján birálandó el. Konkrét esetek alkalmából megállapitotta volt ugyanis a kuria, hogy az egykoronás váltópénz s igy 1892. XVII. törvényczikk értelmében az ötkoronás sem tekinthető fémpénznek. Alkalom még nem lévén reá eddig, az ötkoronás tekintetében máig nem döntött a kuria, de a kérdés igen fontos, mivel a törvény fémpénzek hamisitásáért tiz évig terjedhető fegyházat ir elő, a váltópénz hamisitásáért pedig csak három évig terjedhető fogház jár. A tárgyalást elhalasztották.

———

MULATSAG.

—

A Kath. Kör vigalmi bizottsága ma d. u. 6 órakor gyülést tart. Tárgy: a bizottság ujjáalakitása és a téli munkaprogramm megállapitása.

Szüreti ünnepély. A nagyváradi ipartestület ifjuságának önképző egylete szüreti mulatságát *szeptember 29-én* tartja meg. A fáradhatatlan rendezőség mindent elkövet, hogy a mulatságon résztvevő közönség minden tekintetben jól mulasson. Zóna-posta levelezés, ajándék tárgyak kisorsolásán kivül kellemes meglepetések várnak a közönségre, kiknek pártfogását és elismerését kiérdemelni mindenkor főtörekvése volt az egyesületnek. A derék ifjusági egylet, melynek közel 25 éves multja van, már eddig is számtalanszor megmutatta, hogy a szorgalmas munka mellett szellemi müvelődést is tud kifejteni, mi a derék, egyesületnek mindenkor becsületére vált.

TANUGY.

—

Rendelet az iskolalátogatásról. A közoktatásügyi miniszter nagyfontosságu körrendeletet intézett most az ország tanfelügyelőihez, kiket szigoru és pontos ellenőrzésre utasit. A miniszter természetesen megkönnyebbitette a tanfelügyelők nagy munkáját s megszüntetett egy kifogásokra alkalmas panaszt azzal, hogy jelentékenyen fölemelte az uti-általányokat. Ilyen formán megkövetelheti a tanfelügyelőktől, hogy évenkint legalább egyszer meglátogassanak minden olyan iskolát, mely a felügyeletükre van bizva. A miniszter körrendeletéhez jegyzőkönyvet mellékel, mely tizenhárom csoportra osztott kérdőpontokat tartalmaz. A tanfelügyelők ezután kötelesek a kérdőpontok szerint tapasztalataikat irásban fölterjeszteni a miniszterhez. Ez az uj rendszer előreláthatóan biztos alapot fog adni az iskolák sok bajának orvoslására.

A kérdőpontok kiterjednek az iskolai helyiségekre, az iskolák fölszerelésére, a közvetlen hatóságok ellenőrző kötelességének teljesitésére, az iskolai könyvtárakra, a tanitás eredményére, a növendékek pontos iskolalátogatására. Választ kérnek arra, hogy elegendő-e a müködő tanerő, a tanfelügyelő az esetleges hiányok pótlására tett-e intézkedést és mik ezek az intézkedések? Kiválóan fontos kérdések azok, a melyek a magyar nyelv tanitásának eredményére és az iskolásgyermekeknek a szükséges tanszerekkel való ellátására vonatkoznak. A miniszter megkérdi, hogy a nem magyar tannyelvü iskolákban sikeres-e a magyar nyelv tanitása? Megtanulnak-e magyarul a gyermekek és ha nem, mi az, ami ezt megakadályozza? Ami a tanitókat illeti, a tanfelügyelőnek jelentést kell tennie, milyen a tanitó képzettsége, nyelvismerete, tanitási és oktatási eljárása, milyen megfigyeléseket tett társadalmi életéről és hazafias magatartásáról? Nem használt-e a tanitó iskolájában meg nem engedett, vagy éppen államellenes és kitiltott tankönyvet, füzetet vagy egyéb tanszert! Megkérdi a miniszter azt is, megkapja-e a tanitó pontosan az illetményeit?

Iskolaszéki ülés. Nagyvárad város községi iskolaszékének tek. tagjait tisztelettel kérem, hogy a f. hó 27-én d. u. ½ 5 órakor a városháza nagytermében tartandó rendes havi gyülésen teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1901. szept. 25-én. *Hegyesi* Márton, iskolaszéki elnök.

IPARÜGY.

—

Ipartestületi előljárósági gyülés.

Az ipartestület előljárósága folyó hó 26-án, csütörtökön délután 5 órakor saját hivatali helyiségében ülést tart.

Az előadandó ügyek tárgysorozata ugyanottan megtekinthető. Az ülésen a testület kebeléhez tartozó tagok is, mint hallgatók megjelenhetnek.

Nagyvárad, 1901. szept. hó 25.

Bertsey György,
ipart. elnök.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Irta: **Lucien Biart.**

Franciából: **K—ő.**

79.

A nép ijedten hátrált, a barát megkisérlé Micaelát eltávolitani.

— Nem megyek, nem engedem megölni Miguelt, ő ártatlan!

A tiszt biztatta katonáit, de a tömeg ismét fenyegetőzve előrenyomult.

— Hát meg akarjátok gyilkolni? sikoltott Micaela; ő ártatlan, a büntény órájában nem is volt ott, hanem nálam volt, halljátok? nálam volt!

— Hazudik . . . hazudik . . . nem igaz, tiltakozott az elitélt.

— Fenséges hazugság, mondá egy hang Miguel háta mögött; s ne felejtsd el fiu, hogy ő kész volt érted többet áldozni az életénél.

Micaela örömsikoltással vetette magát atyja keblére, ki csókjaival halmozta el.

— Ön szabad, szólt most a biró Miguel elé lépve, don Estevan felfedezte az igazi bünöst.

A katonák elvonultak s a nép diadalmenetben kisérte a fiatalokat. Sirtak és nevettek énekeltek s csókolgatták a hősnő kezét. Az aszszonyok virágesőt hintettek Micaelára, a gyászos harangszó megszünt, mindenütt vidámság uralkodott.

Micaelát, kit a fáradság teljesen megtört, hordágyra fektették s mindnyájan az öreg Fuenléal házához mentek, kinek majd megszakadt a szive az örömtől.

— Ha mozdulni tudnék, lábaihoz borulnék önnek, mondá don Estevan felé fordulva, a miért meghallgatta könyörgéseimet.

Don Estevan megölelte régi ellenségét, azután Micaelához sietett, kit lendő sógornői ápoltak.

— Hát keresztatyám hol van? kérdé a fiatal leány.

— Ő bizonyosan a munkásokat vezeti de te csak aludjál el nyugodtan.

Az ültetvényes félre vonta Miguelt.

— Ön mától kezdve fiam lesz s szükségem lesz önre a tanyán, hogy betöltse Alvarez helyét, ki meghalt Erről azonban ne tudjon semmit Micaela, mig teljesen föl nem épül.

Mikor Micaela megtudta, hogy don Estevan és Miguel a tanyára készülnek, velük akart menni, de azok nyugalomra intették.

— Küldjétek hát el keresztatyámat, mondá.

Nemsokára az após és a vő egymás mellett haladtak a hegyi uton. Estevan szükségét érezte, hogy könnyitsen a lelkén, elmondta tehát az éjjeli szörnyü eseményeket.

— Derék ember volt Alvarez, csak nagyon nagy volt a szive, mondá befejezésül. Igérje meg, hogy csak szánalommal fog rá gondolni.

Miguel szivesen megigérte, mert csakugyan sajnálta Alvarezt, ki valóban jobb sorsra lett volna méltó. A tanyára érve megtudták, hogy Nahualtot, kinek sebe nem volt halálos, Orizavába szállitották.

Két hónap mulva Miguel és Micaela egybekeltek. Micaela sokáig siratta keresztatyját s don Estevannak is csak akkor tért vissza régi vidámsága, mikor első unokáját térdein ringathatta.

Mikor Nahualt felépült sebéből, halálra itélték.

— Elég volt a vérontásból, mondá az ültetvényes és veje segitségével megszöktette az indiánt börtönéből, ki igyekezett minél gyorsabban elhagyni az országot.

Don Estevan még él, de a birtok kezelését már teljesen vejére bizta. A környéken gyakran gáakran emlegetik Alvarez halálát, kit a közhit szerint egy fellázadt indián ölt meg. mint ez barátját védelmezte. A legnagyobb tisztelet hangján beszélnek róla, de maguk közt most is gunynéven »sandaszemü«-nek hivják.

(Vége.)

TAVIRATOK.

A király vadászaton.

Bécs, szept. 25. A király 29-én Mürzstegbe megy szarvasvadászatra és onnan október 30-án tér vissza Bécsbe. A vadászatban részt vesznek Lipót és György bajor herczegek is. (M. T. I.)

Vakmerő támadás.

Sopron, szept. 25. Taschner szénfuvaros kocsisa ma reggel 4 órakor a közeli Brennberg szénbányához hajtott. Utközben, még a város területén eddig ismeretlen emberek megtámadták, pokróczot dobtak a fejére s valami éles eszközzel többször főbe sujtották és 110 kor. pénzétől megfosztották. A lovak megfordulva a szekérrel és kocsissal, maguktól hazatértek. A kocsis még önkivületi állapotban van. (M. T. I.)

A búr háboru.

London, szept. 22. Kitchener jelentése szerint szeptember 16-ika óta elesett 29, megsebesült 16, fogságba esett 350, megadta magát 48 búr. Zsákmányul esett 17.800 töltény, 1000 ló és 56 szekér. Az ellenségnek a vryheiti kerületben való mozgolódása következtében segédcsapatokat küldtek Natálba, a hol Littleton tábornok megtette a kellő intézkedéseket. Az angol csapatok Dewettsdorp, Myburg, Fouche és Ladysmith környékén üldözik az ellenséget, a mely áttörte az angolok körülzáró vonalát és dél felé Breedford környékére vonult, a hová Gornige és Drau tábornokok követik. Sheeper és Theron makacsul kitérnek az angol csapatok elől. (M. T. I.)

London, szept. 24. A hivatalos veszteség-lajstrom szerint Gough seregéből az e hónap 17-én Bothával vivott harczban 250 ember tünt el.

Ladysmith (Natal), szept. 23. A búrok a Paardskopon megrongálták a vasuti vonalat. Tiz kocsi kisiklott. 6 ember és 30 ló odaveszett. (M. T. I.)

Szerb udvari botrány.

Budapest, szept. 25. (Saját tud. táv.) A szerb konakban tegnap délelőtt rendkivül heves jelenet játszódott le. A király, Draga királyné, Vuics miniszterelnök, valamint az összes miniszterek a trónterembe gyültek, a hol a király Lunjevicza őrnagyot, a királyné öcscsét, hivatalosan proklamálta a szerb trón örököséül. Vuics

a miniszterek nevében tiltakozott ezen királyi önkény ellen s határozottan kijelentette, hogy a nép akaratának is kell érvényesülni. Draga Masin dühösen kiáltott közbe: »Király akarata az első«. S karon fogta férjét, gyors léptekkel hagyták el a termet.

A Luther-társaság gyülése.

Nyiregyháza szept. 25. A Luther-társaság fényes estélyt rendezett, melyen nagy közönség vett részt. Zsilinszky Mihály államtitkár lendületes megnyitó beszéde után Horváth Sándor a társaság feladatairól és Menyhárd Frigyes a protestáns iskolák jelentőségéről beszélt. A tegnap tartott közgyülésen az alapszabályokat módositották. A tisztikart, nagyrészt az eddigi erőkből ujból megválasztották.

A gyülés után 150 teritékes banket volt, melyen számos pohárköszöntő hangzott el. (M. T. I.)

A szkupstina összehivása.

Belgrád, szept 25. A hivatalos lap királyi ukázt közöl, amely a szkupstinát és a szenátust október 1-ére (ó-naptár) Belgrádba összehivja.

Az orosz vasut.

Pétervár, szept. 25. Ma megnyilt a moszkva-trukkum-vindavai vasut, a mely 1015 verstnyi hosszuságu és a moszkva-vindava-ribinszki vasuttársaságnak a tulajdona. (M. T. I.)

Tulzó románok.

Budapest, szept. 25. (Saját tud. táv.) Magyar-Láposról jelentik, hogy a románok Kuksa Viktort felléptették képviselőjelöltnek. Mostan érdekében a Kuksa apja, — ki gör. kath. esperes — vezetése mellett, valósággal lázitanak a magyarok ellen. Annyira elmérgesedett már a dolog, hogy zavargásoktól tartanak.

Roosevelt politikája.

Washington, szept. 25. A kabinet ma a kölcsönösségi szerződésekről tanácskozott és abban állapodott meg, hogy megvárja a kongresszus további eljárását. Roosevelt nyilatkozatai világosan bizonyitják, hogy határozott hive a kölcsönösségi szerződéseknek.

Kinai árviz.

London, szeptember 25. A Timesnak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: A Jangce vidékéről borzasztó hirek jönnek az árvizokozta nyomorról. A viz még nem tért vissza medrébe. Hir szerint tizmillió ember hajléktalan. A kinai hatóságok segitő akcziót igyekeznek inditani. Sanghai városában nagy összegeket gyüjtöttek a nyomor enyhitésére. Ezek a fáradozások azonban nem elégségesek. Attól tartanak, hogy a télen nagy inség lesz és ennek következtében zavargások támadhatnak.

Spanyol kormányválság.

Madrid, szept. 25. Hire jár, hogy miniszterváltság van kitörőben, mert Veragua tengerészeti miniszter kijelentette, hogy a kincstár mostani állása nem engedi meg a flotta szaporitását.

KOZGAZDASAG.

—

A rutén akczió. *Egan* Epe tragikus halála a felvidéki rutén kérdésre irányozta a figyelmet. Ez alkalomból egy jelentés rekapitulálja a felvidék gazdasági megerősitése érdekében történt eddigi intézkedéseket. Az akcziónak az volt a czélja, hogy a ruthén nép az okszerü állattenyésztés üzésével, tejgazdasággal uj jövedelmi forráshoz jusson. A magas hegyek lejtőin mezőgazdálkodás nem üzhető, a nép erdőkkel körülzárva, a világtól elmaradt havasi gazdálkodáshoz nem ért és jóformán permanens nyomorral küzdött. Pedig ott az északkeleti Kárpátok táján majdnem azonos a létfeltétel az alpes-vidéki népekével, hol havasi gazdálkodással és kifejlesztett háziipari foglalkozással bizonyos népjólét lelhető fel. A mi rutén vidékünknek még normális években is csak az év deczemberéig valót terem ki a föld, azontul a boltból él. Tagositás és urbéri viszonyok, az erdei legeltetés szabályozása, véget vetettek a régi pásztoréletnek. Mivel az év legnagyobb részének élelmét boltból szerzi be és miután legtöbbnyire hitelre szorult, a nép eladósodva az uzsora hitel igájában szenved és birtokait mindinkább elvesztette. Állatállománya degenerált s lábra kapott a feles állattartás, e vidéknek sajátszerü uzsorája. Baj volt a népet vezető középbirtokos osztály hiánya, mely más vidéken társadalmi intézménynyel enyhiti a pauperizmus veszedelmeit. Ezért Darányi elsősorban azt óhajtotta, hogy ott, a hol erre a lehetőség megvan, a hegyvidék földmivelő népe ujból olyan és annyi területhez jusson, amennyi megélhetéséhez, illetve munkaképességének kifejtéséhez szükséges. A degenerált állatállományt javitani és módot nyujtani a népnek, hogy ami állatot nevel, az a sajátja legyen. A havasi okszerü gazdálkodás meghonositásában csucsosodott ki az akczió, mely a rendelkezésre álló területek sikeres hasznositását biztositja. A birtokokat terhelő uzsorakölcsönöket olcsó föld- és személyhitellel fölcserélni, a megélhetés könnyitésére hitel- és fogyasztó-szövetkezeteket létesiteni, mintagazdaságokkal példákat statuálni, hogy a havasi legelők belterjesebben vétessenek üzembe, — ezek voltak a kijelölt s népjólétre vezető eszközök. Ezért eddig 152 községben 1196 lakosnak osztattak ki borzderes üsző, a kisérletképpen több tenyésztőnek juhok. A vetőmag javitására lényeges intézkedések történtek, alkalmas gazdasági eszközök osztattak ki az eddig szervezet hitelszövetkezetek 146.236 korona kölcsönt nyujtottak, a szövetkezeti boltok áruforgalma eddig 252.949 korona volt. Ujabban a már meglevő szövetkezetekhez még harmincz hét alakult és megkezdte müködését. Alta lábán a felvidéki gazdasági megerősités munkájának most bővülnek meg keretei.

Nagyváradi hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradi piaczon 1901. szept. hó 24-ik napján tartott vásárban eladott termesztmények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 11.40—13.60. Kétszeres buza 11.80—11.20. Rozs 12.——11.40. Arpa 11.40—11.—. Zab 12.——11.70. Tengeri: 10.60.—7.60. Borsó 34.—. Lencse 40.—. Bab 14.80. Köleskása 24.—. Burgonya 4.—. 100 kiló lángliszt 26.50. zsemlyeliszt 26.—. fehérkenyér liszt 25.—, barnakenyér liszt 22.—. széna fuvarral 5.—, szalma 1.— Szalonna 100.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.40, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84 Lámpaolaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80, Szesz 2.—. 1 mm. kősó 21.50, nyers fagyu —.48. olvaszt. fagyu 68—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—.—. magyar gyapju —.—.—, Egy hektoliter óbor 66.—, uj bor 52.—, mész 2.30, kemény faszén 3.60, puha faszén 3.20 kendermag 24.—. köles 10.—repcze 24.—, dió 30.—, mogyoró 32.—, aszalt szilva 44.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalona 1.28, sertéshus 1.04, juh-hus 68, veres hagyma 12, fog hagyma 44, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—. 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi ——.

—

Marha ártáblázat 1901. szept. hó 24-ről Egy pár első rendü jármas ökör 630—700, egy pár másodrendü jármas ökör 550—620, egy pár harmadrendü jármas ökör 250—500, 1 drb fejős tehén 110—240. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 160—240. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 110—170, 2 drb. veres borju 23—48, 1 drb. fél éves borju 36—54, 1 drb egy éves borju 42—76, két éves borju 70 240. 1 drb hizott sertés 86—146, 3 ár fél éves 32—36, 1 pár egy éves sertés 42—72, 1 pár két éves sertés 72—140. 1 drb igás ló 140—240, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbőr 10—20.

—

Forgalmi kimutatás 1901. évi szept. hó 24-ről. Tiszta buza körülbelül 2500 hltr, kétszeres buza 200 hltr, rozs 460 hltr, árpa 190 hkl. zab 260 hltr, tengeri 600 hltr, burgonya 300 hltr. Lábas jószágok: Hizott sertés mintegy 96 drb, félhizott 147, sovány 158, süldő 495, malacz 510, hizott marha 17, jármas ökör 376, fejős tehén 238, borju 270, bivaly 13, juh és kecske 155, ló 335.

Kelch Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, szept. 25
Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.30
Tengeri	5.14
Rozs okt	6.69
Zab ápr.	6 93
Káposzta, repcze, aug.	—.—

—

Értéktőzsde.

	Budapest, szept. 25.
Osztrák hitel	625 50
Magyar hitel	629 50
Államvasut	624 50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelzálog	433.—
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. szept. 25-én.

Magyar aranyjáradék 4%	118 60
Magyar koronajáradék	92 45
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	121 75
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	92.—
Italmérési jog megváltási kötvény	99.55
Horváth-szlavónföldtehermentesitési kötvény	93.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	176.—
Tiszaszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	143.—
Osztrák járadék papirban	98 30
Osztrák járadék ezüstben	98 20
Osztrák járadék aranyban	118 90
Osztrák korona járadék	95.10
Osztrák államsorsjegyek	138.50
Osztrák magyar bank részvény	16 15
Magyar hitelbankrészvény	615.—
Osztrák hitelintézet részvény	605 50
Párisi vista	—.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.02
Németbirodalmi márka	—.—
London vista	—.—
20 márkás arany	23.42

SZERKESZTOI POSTA.

—

Deér. Kaposvár. Megérkezett; köszönettel nyugtázzuk s várjuk a másodikat.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Értesitès!

»A nagyváradi nőipariskola« minden igényeknek megfelelő uj, kiváló gonddal berendezett helyiségében, **Fő-utcza, Apolló-épület, gyorsan** és **alaposan** megtanulhatók: a **fehérnemü,** valamint a **női ruha szabás, varrás,** az összes mühimzések, festés, csipkeverés, szóval minden divatos kézimunkák. Kivánatra egyes fajonként is. Beiratási-dij: félévre 2 frt. Tandij: 25 frt. **az uri** és 15 frt. a vegyes osztályban; mely esetleg részletekben is fizethető.

Vidéki növendékek mint bennlakók felvétetnek s kivánatra czimbalom oktatásban is részesülnek. Bővebb felvilágositással szolgál

197—2—3. **Az igazgatóság.**

Van szerencsénk a n. érdemü közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett czikkek **árait mélyen leszállitottuk és**

teljesen kiárusitjuk

u. m. **Szines selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.**

Szövött áru kesztyük, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanell és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény czikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női füzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa czég,

146—70—0 **Nagyvárad, Szt. László-tér.**

Amerikát — Nagyváradon

Igen érdekes és tanácsos

Fillérből lesz a korona, ez a jelszava az Amerikai áruháznak, Fő-utcza, Bazár-épület.

meglátogatni,

A bekövetkező őszi saisonra üzletetünket ujból megnagyobbitottuk és pedig dus választékot tartunk a legutolsó divatu női ruha-szövetek, casán, posztó, barchet és flanel kelmékből.

A legolcsóbb árban kaphatók:

Vászon, chiffon, kanavász, kreton, szőnyeg, ágygarniturák, poszió és berliner kendők, blous és diszitő selyem kelmék és mindennemü rövidáru czikkek.

Még eddig nem létezett olcsó árban adunk el:

Női, férfi és gyermek téli alsó ingeket és kis öltönyöket, berliner sapkákat, rekliket és fejkötőket, férfi kemény elejü és puha elejü ingeket, kézelőt és gallérokat.

Igen nagy raktárt tartunk

kész női blousokban és női alsószoknyákban, jutányos árak mellett készitünk mérték után női blousokat és aljakat bármilyen anyagból, ugyszintén paplanokat a legrövidebb idő alatt.

193—3—20 Tömeges látogatást kér **Amerikai áruház, Fő-utcza, Bazár-(szinházi)-épület,**

a hol minden olcsó, semmi sem drága.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1901. évi május 1-től.

Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.

		V.	v.	Sz.	v.
Nagyvárad	ind.	5	50	2	—
Ősi	»	6	09	2	14
Uj-Palota	»	6	2	2	29
Gyires	»	6	4	2	42
Körösszeg	»	7	02	3	01
Szakál	»	7	39	3	31
Nagy-Tóti	»	7	55	3	47
Komád	»	8	25	3	59
Iráz	»	8	42	4	16
Kót	»	9	19	4	39
Vésztő	»	9	44	5	10
Szeghalom	»	10	34	5	55
Körös-Ladány	»	11	—	6	12
Kéthalom	»	11	18	6	30
Déva-Ványa	»	12	03	6	55
Ozed	»	12	21	7	15
Gyoma	érk.	12	45	7	39

Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.

		Sz.	v.	V.	v.
Gyoma	ind.	3	40	2	35
Ozed	»	4	07	2	54
Déva-Ványa	»	4	37	3	26
Kéthalom	»	4	54	3	43
Körös-Ladány	»	5	13	4	06
Szeghalom	»	5	40	4	38
Vésztő	»	6	12	5	22
Kót	»	6	38	5	52
Iráz	»	6	52	6	07
Komádi	»	7	10	6	38
Nagy-Tóti	»	7	22	6	50
Szakál	»	7	48	7	23
Körösszeg	»	8	11	7	47
Gyires	»	8	33	8	12
Uj-Palota	»	8	47	8	27
Ősi	»	9	03	8	46
Nagyvárad	érk.		20	9	05

Vésztő—Kötegyán—Hollód.

		V.	v.	V.	v.
Vésztő	ind.	4	45	5	27
Okány	»	5	07	5	49
Gyanta	»	5	23	6	07
Sarkad-Keresztur	»	5	36	6	18
Méhkerék	»	5	52	6	36
Kötegyán	érk.	6	—	6	45
Kötegyán	ind.	6	16	6	57
Pósa	»	6	29	7	12
Ilye	»	6	48	7	24
Csegőd	»	7	02	7	39
Erdő-Gyarak	»	7	12	7	49
Árpád	»	7	21	7	59
Fekete-Bátor	»	7	39	8	20
Fekete-Tót	»	7	52	8	35
Tenke	»	8	15	9	03
Rippa	»	8	39	9	32
Mocsár-Gyanta	»	8	51	9	45
Hollód	érk.	9	01	9	57

Hollód—Kötegyán—Vésztő.

		V.	v,	V.	v.
Hollód	ind.	4	35	12	05
Mocsár-Gyanta	»	4	46	12	17
Rippa	»	5	02	12	39
Tenke	»	5	24	1	17
Fekete-Tót	»	5	44	1	39
Fekete-Bátor	»	6	06	2	07
Árpád	»	6	16	2	18
Erdő-Gyarak	»	6	25	2	28
Csegőd	»	6	34	2	38
Ilye	»	6	57	2	58
Pósa	»	7	07	3	09
Kötegyán	érk.	7	19	3	22
Kötegyán	ind.	8	06	3	42
Méhkerék	»	8	15	3	52
Sarkad-Keresztur	»	8	33	4	12
Gyanta	»	8	43	4	23
Okány	»	9	02	4	44
Vésztő	érk.	9	20	5	04

Székelyhid—Margita—Sz.-Somlyó.

		V.	v.	Sz.	v.
Székelyhid	ind.	9	36	6	40
A.-Keresztur	»	10	20	7	22
V.-Ábrány	»	10	34	7	35
Monos-Petri	»	10	45	7	45
Margita	»	11	05	8	04
Felső-Ábrány	»	11	19	8	17
Szoldobágy	»	11	41	8	37
Bályok	»	11	55	8	56
Széplak	»	12	18	9	12
Ipp	»	12	48	9	40
Sz.-Nagyfalu	»	1	10	9	59
Szilágy-Somlyó	érk.	1	34	10	22

Sz.-Somlyó—Margita—Székelyhid.

		Sz.	v.	V.	v.
Szilágy-Somlyó	ind.	3	18	2	05
Sz.-Nagyfalu	»	3	43	2	30
Ipp	»	4	—	2	47
Széplak	»	4	35	3	27
Bályok	»	4	47	3	40
Szoldobágy	»	5	01	3	55
Felső-Ábrány	»	5	19	4	15
Margita	»	5	38	4	37
Monos-Petri	»	5	48	4	48
V.-Ábrány	»	5	58	4	59
A.-Keresztur	»	6	11	5	13
Székelyhid	érk.	6	50	5	54

Szeghalom—Füzes-Gyarmat.

		V.	v.	V.	v.
Szeghalom	iud.	10	20	5	50
Füzes-Gyarmat	»	10	45	6	17
B.-N.-Bajom	»	11	43	7	15
B.-Udvari	»	11	58	7	30
Szerep	»	12	09	7	41
P.-Ladány	érk.	1	—	8	32

Füzes-Gyarmat—Szeghalom.

		V.	v.	V.	v.
P.-Ladány	ind.	6	50	2	04
Szerep	»	7	40	2	48
B.-Udvari	»	7	54	3	01
B.-N.-Bajom	»	8	17	3	23
Füzes-Gyarmat	»	9	09	4	07
Szeghalom	érk.	9	30	4	28

A vonatok közlekedési ideje középeurópai idő szerint van kitüntetve.
A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli időt jelzi.
A †-tel jelzettek feltételes megálló helyek.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon